

OB FRANCOSKI VELIKI OFENZIVI NA KABILIJO

Alžirska vojska razpolaga z najmodernejšim topništvom

Topovi, katerih granate razvijajo temperaturo od 4 do 6.000 stopinj

Francoski so začeli veliko ofenzivo proti Kabiliji. Od 20 do 30 tisoč vojakov in padalcev, močno topništvo in letalstvo naj alžirski uporniki uničijo edo zadnjega moža. Vojska poročila kaže, da so francoski vojski na alžirski ozemlju, na stotine mrtvih, v velikem plenu, skratka o polnu alžirski uporniki. To bomo za gotovo verjeli, čeprav morda ne po vsej istosti besedami. Severna Afrika pa daje dejanske tudi drugače sliko. Šestindeset topov je začelo s ognjem na Ain Zano. Topovi so bili razvrščeni po baterijah v neposredni bližini francoskega oporišča v alžirski gorah. Prve granate so začele izbočena gnezda oporišč, in jih zažgale. Nato so sledile rusne granate, katerih eksplozija povzroča temperaturo od 4 do 6 tisoč stopinj. Vsa vojska, ki je bila v središču trdnjave Ain Zane, je zgorela, razen patrolne štiri mož, ki smo jo zajeli. Gošpice, predlagam vam, da stopite v Ain Zano in da vidite uspeh alžirskih osvobodilne armade v noči med 13. in 14. julijem letos.

S temi besedami nas sprejeli bolji nizki človek s širokim pleč in odločnega izraza, major Idir, predstavnik oboje vojske na alžirski vojske na svoji prvi tiskovni konferenci.

Mogli bi reči, da je ves julij v Tunisu in v obsejnih področjih ob Alžiru poln mirnih pripovedovanj ljudi, ki so videli ali sodelovali pri raznih akcijah v Alžiru, posebno ljudi, ki so videli ali sodelovali pri zadnji vojni, o kateri je govoril major Idir. Ne smemo pozabiti, da so dolge poletne noči najprimernejši čas za vojske operacije, vendar v glavnem za francosko vojsko, zato tak uspeh domačih ljudi navduši. Za vsakega navdušenja je prevelik prav vse. Tu, na meji med Tunizijo in Alžirjem, srečujemo veliko ljudi, med katerimi tudi mnogo voditeljev alžirskega osvobodilnega gibanja, mnogo častnikov in tudi borcev, ki prihajajo sem kot ranjenci ali oboje na kraji ali daljši odmor. V dolgih poletnih nočeh Francozi, ki navdajo iniciativno, navadni vojski ali častniki, ne govorijo o drugem kot o tem, da se bliža jesen, da bodo noči daljše, bolj temne, da bo-

Spacal in Mušić v Sao Paulo

Tudi letos je beneška bienala po naročilu ministrstva za zunanje zadeve in ministrstva za izobraževanje, znanost in italijansko udeležbo na peti bienali moderne umetnosti v Sao Paulo v Braziliji, ki bo od septembra do decembra letos. Komisija, ki jo sestavljajo prof. Carlo Argan, prof. Bettini, prof. Pallucchini, prof. Ragghianti, dr. Valsecchi, prof. Venturi in tajnik bienala prof. Dell'Acqua, je izbrala 191 del, ki bodo zastopali italijansko umetnost. Ne bomo naštetih avtorstev teh del, ker bi preveliko seznam bil predolg. Med seznama tudi dva slovenska slikarja, in sicer Anton Mušić in Lojze Spacal.

do ceste bolj blatne in tedaj bo nastopil njihov čas, čas ko francoski tanki ne bodo mogli za njimi, ko francoska oklopna vozila ne bodo mogla nastopiti in bo zaradi oblačnosti tudi francosko letalstvo manj nevarno, kajti glavni sovražnik alžirskih borcev je vpravl francosko letalstvo.

To, kar se človeka v teh krajih še najbolj dojmi, je izredno navdušenje in globoka vera, s katero ti mladi ljudje izrazitih obrazov, globokih temnih oči, ki se jim skoraj vedno iskrijo, govorijo o svojem uporu, o perspektivi upora in o neizbežnem porazu Francozov. Pravzaprav je to tipično in za nas dovolj znano, vendar je izredno znano, da to je nam te ljudi laže razumeti, vtem ko jih nekateri ne morejo razumeti, ker tega niso doživeli, ker parizanskega navdušenja, če hočemo izraziti, niso preizkusili.

Zanimiva je reakcija teh ljudi na vprašanja o generalu de Gaulleu in njegovih napovedih za zadošitev upora po ekonomski izgradnji v Alžiru in z dopuščanjem nekaterih večjih političnih svobod Alžircem. Mislimo pri tem tudi na znano de Gaullovo geslo «fraternité». Vsi ti ljudje, pa naj gre za borce ali častnike, vse te de Gaullove epifanije enostavno odklanjajo in to s tolikšno odločnostjo, da kar navdušuje.

Ko so nedavno zavzeli francosko trdnjavo Ain Zano, ki leži na križišču komunikacij z vzhoda na zahod in s severa na jug, se je ponovno pokazalo, da alžirski upor ni niti najmanj osiromašen, pač na da razpolaga s silami, ki morejo francoskim četam dati izredno boleče udarce. Dejstvo, da so Alžirci tokrat uporabili novo, težjo orožje, najodbojnejše topove na svetu, in to celo v večjem številu, priča da bo dožnost Alžira ni za francoske oblasti prav nič rožnata. Če so bile francoske utrdbe, če so bile francoske bunkerje za slabo oborožene alžirske borce nedosegljivi, se razmere danes korenito spreminjajo. Neki alžirski poročnik se glede tega spominja: «Lansko leto sem moral s svojo četo rezati in striči bo, dečo žico ter moral s hudimi

zrtvami minska polja okoli oporišča čistiti. To mi je vendar uspelo in vdrla smo v oporišče. Toda francoska vojska se je tedaj umaknila v podzemeljske bunkerje in nas od tod zmerjala z najgostejši izrazi. Čeprav smo bili skrajno besni nanje, jim nismo mogli do živga, ker nismo imeli orožja, s katerim bi njihove podzemeljske bunkerje mogli uničiti. Ker so iz bunkerja poklicali na pomoč še topništvo, ki je s sosednjega oporišča začelo točiti po nas, smo se morali praznih rok umakniti...»

Ce primerjamo to izjavo z ono, ki jo je major Idir dal na tiskovni konferenci v zvezi z napadom na Ain Zano, potem moramo dati prav alžirskemu majorju, ko je re-

kel, da nove razmere predstavljajo preobrat v taktiki alžirskih osvobodilne armade. In verjetno je res, da so se skušali Francozi sedaj zavzavati pred bližajočo se jesenjo. Napad na Ain Zano jim je dal misliti, zato so se z vso razpoložljivo vojsko pognali na Kabilijo, da bi strli jedro alžirskih vojske pred prihodom jeseni in zime, torej pred tisto letno dobo, ko prevzema iniciativno uporniška vojska ob zavzetju vrste «prirodnih generalov» dežja, blata, oblačnosti in vsega tistega, proti čemer ne more nastopiti tehnici sicer bolj opremljena francoska vojska, ki črpa sredstva iz svoje velike deželje, iz rezerv atlantskega pakta in iz pomoči, ki ji jo dajejo ZDA in Zahodna Nemčija.

Znanstvenik in raziskovalec učinkov vsemirja na človeka in njegov organizem pri U. S. Air Force dr. Hubertus Strughold izraža svojo zaskrbljenost glede poleta človeka v vesolje, o katerem je do danes tako malo podatkov in ki predstavlja za človeka nešteto nevarnosti. Dr. Strughold je imel prvo predavanje o specialni medicini v Randolph Air Base. Med drugim je ugotovil, da je nujno potrebna nekakšna grafična karta vesolja, ustvariti je treba novo vedo, ki naj bi se imenovala spatiofizika, vesolje, ki bi podal natančen opis vesolja, ki nas obdaja. Govoril je o fizioloških posledicah, pred katerimi je treba človeka obvarovati ali se jim izogniti. Precejšnje število ljudi, ki imajo kako srčno bolezen

ali šibkost, začetijo nevarnost, če pri 3000 m višine. To je tako imenovana gorska bolezen. Nad 7000 m pa že najmočnejši človek izgubi zavest v 2 minuti. Tu je pač potrebna maska s kisikom. Ugotovljeno pa je, da v določeni primerih čisti kisik povzroči srčne motnje. Pri 15 tisoč m višine porabi človek v 12 sekundah vso zalogo kisika iz pljuč in krvi. Pri 18 tisoč m pa nastopi nova nevarnost. Tekočine v telesu zaradi nujnosti nastopi. Tempe- ratura neke tekočine je namreč vezana na atmosferski pritisk. Znano je, da v višini predelih zavre voda pod 100 stopinjami. Atmosferična presija pri 18.000 m višine povzroči vrenje tekočine že pri 37 stopinjah C, kar je normalna temperatura človeka. V obrambo teh nevarnosti

za človeški organizem, ki izhajajo iz prevelikih višin in redkosti zraka, služi posebna vsemirska obleka, ki ureja pritisk in temperaturo. V oddaljenosti 25 km od Zemlje pa postane zrak tako redek, da se niti te ne morejo uporabljati in sateliti, ki naj bi pomagal preveč človeka v vesolje, bi moral biti pred odletom hermetično zapечат. Ze od 10 km dalje grozi nova nevarnost. To so kozmična sevanja in raziskovalci danes še ne vedo, kako naj bi se človek zadostno varoval pred kozmičnimi žarki, ki prodoro skozi vsako kovino. Zgraditi bi morali satelit, ki bi tehtal več kot dve tona in njegove stene bi morale biti podložene z 1 cm debelo plastjo svine, to bi pa težo satelita sililo povečalo.

Nad 40 km višine so kozmični žarki v svoji inicialni obliki. Njihov sestav je približno enak kot je oni zvezdne in osolne. Sestavljajo ga atomi vodika, ki prihajajo iz vesolja in se gibljejo s fantastično hitrostjo 100.000 km na sekundo. Ni še znano, v koliko bodo ta sevanja človeškemu organizmu škodljiva. Pri 100 km nad Zemljo postajajo zračne molekule tako redke, da ne propuščajo več zvokov niti svetlobe. Dneva tu ni več. Sonce se vidi kot velika medla rdečkasta poga, ki ne svetuje več. Obstoj te brezsvetle cone najbolj vznemirja zdravnike, ki proučujejo vesoljske učinke na človeka. Po raznih poskusih so ugotovili, da človek, ki se nahaja v ozkem prostoru in v popolni tišini, že po 48 urah zboli. Satelit, v katerem bo potoval človek, bo imel 240 m premera in bo 2 m visok. Ta položaj bo vplival na možgane astronauta, ki bo postal žrtev čudnih halucinacij. Pri poskusih s prstovlanci so ugotovili, da se že po 36 urah porajajo razne duševne motnje. Tako so nekateri videli sprevede verige, ki so bili v le po snegu. Drugi so hodili

Prizor iz baleta «Zetev», kakor ga je reško Hrvaško narodno kazališče prikazalo na letosnjem ljubljanskem festivalu

VSEBINA NOVEGA BALETA BORISA PAPANDOPULA

Kmečki fant-potepuh ki ga reši ljubezen

Znani zagrebški skladatelj Boris Papandopulo je po zamisli Nine Kirsanove skomponiral nov balet, ki nosi naslov «Zetev». Ne bomo govorili o uspehu tega dela, ker nam še samo ime skladatelja veliko pove, zato se bomo ustavili le pri vsebini novega baletnega dela, ki ga je na letošnjem ljubljanskem festivalu prikazal balet reškega HNK.

Balet je razdeljen v tri dele in se začneja z glasbeno predigrjo, ki uvaša v prvo dejanje. Nato se dogajanje razvija takole: Zora je, dan se komaj nakazuje, od daleč se eliš pastirski piščalka in petje pastirjev in pastirice. Na polje pa prihajajo mladeniči in dekleta, ki se pripravljajo na veliko svečanost ob žetvi. Vsi so veseli in razpoloženi, ker to ni le praznik žetve, pač pa praznik dela. Skupina deklet pleše živahen ples z venci iz klasja. Ples nato prekinje

starejši kmetje, ki so se zjutraj nekoliko vinjeni. V družbo vpadajo mladeniči, ki izmenično z dekleti plešejo veder skupen ples. In, vtem se pojavijo potepuh, mladenič iz krčme bledskega kmečkega fanta — potepuha. S svojim mirnim, toda erotičnim plesom Alanka navdušuje vse goste mestne krčme. Vtem pa stopi lokal vodja tihotapev Turpiš, ki s svojimi tovaršiški napovedi ritmični ples. V njihov ples se vključijo tudi Alanka, ki s svojimi gibi izraža hkrati potepuha in Tunjusa. Toda dekleta, ki ima rado potepuha, je svojemu fantu sodelilo v mesto in njena podoba se pojavi pred oknom krčme. Dekle želi potepuha rešiti in ga pripraviti do tega, da bi se vrnil domov. V krčmi se abihajajo življenje — pijančevanje in prekupčevanje — nadaljuje, Alanka pa je — družbo razvleče do skrajnosti. Stopi še k ciganom in jim ukaže, naj zaigrao dirjo in zunanji ples, s katerim vnašajo vso družbo.

Sledi nato ritmični ples, ki je značilen ples tihotapev (kokošice). Po velikem plesu se vsi razen potepuha, od plesa, vina in erotike do skrajnosti utrjuje razidejo. Tedaj vstopi kmečko deklet, ki potepuha prepričuje, naj to stranjo družbo in to težko in moreče vdušje zapusti. Potepuha in deklet priselita vtem glavni tihotapev Tunjusi, ki se je vrnil v krčmo. Tunjusi opazi lepo, mlado kmečko: pijno vina, plesa in mladih deklet. Vtem se pojavi tu še njegov zli duh, ciganka Alanka, kateri vedno uspe omežiti ga in ga zapeljati v zlo. Ona je živa in temperamentna; vroče, hkrati pa lahkomiselno deklet. Potepuha je jo privrlo slabši in njenim ušesom se ne more upreti. Na njeno prigovarjanje se potepuha vrne z njo v mesto. Drugo dejanje se začne s petjem — glasbeno predigrjo, ki vodi neposredno do dejanja. Ta se vrši v zakajeni krčmi v me-

stu, kjer se zbira vsa najslabša družba. Vsa ta družba s navdušenjem opazuje ples ciganke Alanke, ki je ponovno pripeljala v mesto in sem v krčmo bledskega kmečkega fanta — potepuha. S svojim mirnim, toda erotičnim plesom Alanka navdušuje vse goste mestne krčme. Vtem pa stopi lokal vodja tihotapev Turpiš, ki s svojimi tovaršiški napovedi ritmični ples. V njihov ples se vključijo tudi Alanka, ki s svojimi gibi izraža hkrati potepuha in Tunjusa. Toda dekleta, ki ima rado potepuha, je svojemu fantu sodelilo v mesto in njena podoba se pojavi pred oknom krčme. Dekle želi potepuha rešiti in ga pripraviti do tega, da bi se vrnil domov. V krčmi se abihajajo življenje — pijančevanje in prekupčevanje — nadaljuje, Alanka pa je — družbo razvleče do skrajnosti. Stopi še k ciganom in jim ukaže, naj zaigrao dirjo in zunanji ples, s katerim vnašajo vso družbo.

Tretje dejanje baleta «Zetev» se dogaja spet na vasi. Priprave za žetveno in ljunstvo se z vseh strani zgrinja da bi slavilo današnji praznik dela. Začenja se obred žetne svečanosti. Temu sledi ples moških in veliki ples vsega bledskega ansambla (kolo-korčak). Temu sledi nato zaključna slika, nekakšna zahvalnica. Vtem sta namreč prišla še potepuh in deklet, ki se pridružita ljudstvu, ki slavi veliki praznik. Vsi ju radi sprejmejo. Vtem vpadajo vsa dva godba, ki veselo zaigra in ljudstvo razpoloža za zaključni veliki ples. Najprej zapleče potepuh in deklet (reminiscenca na njun ljubavni ples iz prvega dejanja). Njuna igra prehaja v vesel ritmični ples v dvoje. Nato se v velikem in močnem stopnjevanju vsega ansambla veliki ples zaključi.

HOROSKOP

ZA DANES

OVEN (od 21. 3. do 20. 4.) Nekoliko utrujeni boste zaradi napornega dela. Dovolite si nekoliko več počitka, da ne boste prepoznali.

BIK (od 21. 4. do 20. 5.) Morali boste pomagati nekemu prijatelju in to bo vaše načrte povsem sprevrnilo. Nič zato, vse se bo popravilo.

DVOJCA (od 21. 5. do 22. 6.) Zela po spremembi vašega vedenja na nevarno pot. Več velikodušja do svojcev, ki jih zanemarjate.

RAK (od 23. 6. do 22. 7.) Uspeh pri delu. Vaši načrti bodo sprejeti z navdušenjem. Ne prenačajte se.

LEV (od 23. 7. do 22. 8.) Zanimiva ponudba za večji finančni posel. Dvakrat pomislite, preden se odločite. Nervozna je nevarna.

DEVICA (od 23. 8. do 22. 9.) Načrt, ki ste ga izdelali, bo doživel manjšo spremembo. V čustvenih zadevah ne bo šlo vse gladko.

TEHNIKA (od 23. 9. do 23. 10.) Preveč površni ste pri delu in to bi moglo škodovati ne le vam, ampak vsej stvari.

SKORPIJON (od 24. 10. do 22. 11.) Če boste izkoristili vse svoje sposobnosti, bo šlo delo kar od rok. Ne oziirajte se na govorice.

STRELEC (od 23. 11. do 20. 12.) Vsi bodo razumeli vaše težave in z vašimi ukrepi so- glasni. Zvečer bo nekoliko nemir.

KOZOROG (od 21. 12. do 20. 1.) Ne prepričajte se za nič. Bodite radi popustljivi, ker boste s tem veliko več dosegli.

VODNAR (od 21. 1. do 19. 2.) Nekaj nepredvidenih stroškov bodo prišli. Zato imejte majhno rezervno. Pazite na zdravje.

RIBI (od 20. 2. do 20. 3.) Navdih bo odličen, ne bo pa tako gladko z njegovo ureditvijo. Tudi v ljubezenskih zadevah se bo kaj zapletlo.

Silvia Koscina igra glavno žensko vlogo v filmu «Menica», v katerem igrajo med drugimi znanimi imeni tudi Vittorio Gassman, Macario, Toto, nadalje še Tognazzi in drugi

IVAN REGENT

«Ljudski oder» v Trstu - prva slovenska ljudska univerza

Prvi je predaval tedaj odvetnik koncipient v Trstu dr. Ivan Novak, ki je zaradi tega izgubil službo. Dr. Ivan Novak je bil v prijateljskih odnosih z odbornikom «Ljudskega odra» M. Mihevcem in ta ga je nagovoril naj sprejme prvo predavanje v družstvu. Spominjam se, da predavanje ni zadovoljilo delavcev, ki so se tedaj bili v najboljšem smislu besede navdušeni in kritični. Mož pa je bil s svoj riziko draga plačal. Kasneje je dr. Novak odprl svojo odvetniško pisarno v Gorici in se ni nikdar več približal delavskemu gibanju. Drugi predavatelj je bil dr. Henrik Tuma, ki je kasneje, 1908, vstopil v vrste socialdemokratske stranke. Imel je zaporedoma dve predavanji. Etnin Kristan je imel tri predavanja v Trstu in eno v Nabrežini. Dr. Lončar, tedaj profesor na realki v Idriji, je imel isto leto tri predavanja v Trstu in eno v Nabrežini. Tri predavanja v Trstu je imel zdravnik dr. Dereani in tri Kristan Anton. 1906 je priredil «Ljudski oder» v zimski sezoni že 36 predavanj. Na pobudo «Ljudskega odra» pa je organiziral Politični odbor slovenske socialdemokratske organizacije v Trstu redne tedenske diskusijske večere za strankine člane. Poročilo Antona Jernejčiča na prvem rednem obnem zboru «Ljudskega odra» 1906 nam nudi še naslednje podatke: Za ureditev knjižnice je rabil odbor šest mesecev; v ostalih šestih mesecih je knjižnica izposodila članom 8000 zvezkov; za Cankarjeve spise so se člani naravnost trgali; čitalnica je imela v prvem letu okrog 5000 obiskovalcev. Število predavanj v naslednjih letih se je znatno pomnožilo in so se vršila bolj redno. Z rednimi izjemami so bila predavanja vedno dobro obiskana. Delavski dom je ob vsakem predavanju izgledal praznično. Včasih je bila dvorana prepolna. Najbolj priljubljena predavatelja sta bila Etnin Kristan in Ivan Cankar, ki je prvi predaval v «Ljudskem

odru» 1907. Poleg teh dveh ljubljencev tržaškega slovenskega delavstva so predavali v «Ljudskem odru» še: dr. Henrik Tuma, profesor dr. Lončar, gorški zdravnik dr. Dereani, slikar prof. Ivan Franke, dr. Anton Dermota, dr. Josip Ferfolja, profesor dr. Ivan Merhar, pisateljica Zofka Kveder, zdravnik dr. Volavšek, Albin Prepeluh, Anton Kristan, dr. Lavo Čermelj, Jože Kopac, odvetnik dr. Vodusek, France Milost, pisec teh vrstic itd. Vseh se ne morem spomniti. Teme predavanj so bile različne: socialno-politične, politično-ideološke, o umetnosti, o književnosti, o poeziji, o znanstveno-strokovne, zgodovinske, zdravstveno-higienske, poljudno-teoretske, splošnoizobraževalne itd. Navadno so si izbirali teme predavatelji sami, krog katerih je bil vendarle nujno precej omejen. Teme mnogih predavanj so bile priložnostne. Primer: Etnin Kristan o Prešernu ob priliki odkritja Prešernovega spomenika; Ivan Cankar ob priliki Askerčeve smrti — to predavanje spada med najlepša in poučna Cankarjeva predavanja; slikar Franke je predaval o italijanski pesnici Adi Negri in o kitajskem slikarstvu. V maju 1906 je imel Etnin Kristan v Trstu 4 predavanja. V drugem predavanju je razpravljal o temi: Jugoslovansko in socializem. Njegova trditve, da je socializem najmočnejša opora za Jugoslovane, za njih združitev, za zagotovitev njihovega obstanka in razvoja v bodočnosti je bila in je še danes pravilna. Pravilna za vse narode. Noben predavatelj ni nikdar zahteval honorarja za predavanje. Društvo je poravnalo predavateljem le stvarne stroške. In se teh ne vsem. Krog predavateljev je bil omejen, deloma zato, ker je bilo takih, ki so bili voljni predavati v «Ljudskem odru» zelo malo, deloma zaradi ideološke in znanstvene zahtevnosti obora. Skoro vsako predavanje je bilo dogodek, o katerem so

razpravljali delavci navadno do naslednjega predavanja. Vse predavatelje so delavci dolgo ohranili v hvaleznem spominu. Na predavanja so prihajali delavci praznično oblačeni, čeprav so se uro prej bili na delu. S predavanji in s knjižnico je vzgojil «Ljudski oder» že v prvih letih svojega življenja nešteto socialističnih aktivistov, skromnih, a dobrih agitatorjev in propagandistov socialističnega gibanja in socialistične ideje. Vseh tistih, ki so že davno pod zemljo, in tistih redkih, ki so še med živimi in ki so ostali zvesti ideji socializma in bratstva med narodi, vseh se podpisani spominjam s hvaleznostjo. Saj so v najtežjih časih z redko nebehičnostjo postavljali prve temelje nove socialistične družbe. Največje uspehe je dosegel «Ljudski oder» s knjižnico in s predavanji. Tema dvema oblikama prosvetne dejavnosti je posvetil odbor največ pozornosti. Drugi dve obliki sta bili zborni in solo petje ter dramske predstave. Pevski zbor se je organiziral kmalu po ustanovitvi društva, vendar se ni mogel nikdar razviti do dostojne amaterske stopnje. Tudi številno ni bil velik. Društvo ni moglo nikdar dobiti slovenskega pevovodje. Prvi pevovodja je bil Janko Ivanski, Čeh, drugi in dokončni pa Italijan Cerocchi. Niti prvi, niti drugi nista mogla nikdar dojeti slovenske narodne pesmi in tudi nista imela ne smisla ne časa, da bi se bila resno poglabila v slovensko zborovsko petje. Vendar je priredil pevski odsek lepo število koncertov in sodeloval pri vsaki društveni prireditvi. Z nastajanjem podružnice «Ljudskega odra» se je razvilo po vseh tudi veliko število podružničnih amaterskih pevskih zborov, pa tudi igalskih sekcij, ki so ob nedeljah prirejale veselice s petjem in dramskimi predstavami. Ta oblika prireditve ob nedeljah po vseh je bila še iz čitalniških časov. Z njo so drugi davno pred «Ljudskim odrom» prebujali narodno zavest. To obliko, ki pa so ji vili socialisti drugo

vsebinsko, so prevzele tudi podružnice «Ljudskega odra» in treba je priznati, da je bila kar dobra. Pevovodje podružničnih amaterskih pevskih zborov so bili večinoma domači učitelji, ki so vodili tudi amaterske igalske krožke. Tudi dramska družina «Ljudskega odra» se ni mogla razviti kakor je bilo potrebno. Predvsem zaradi pomanjkanja dobrih amaterskih igralcev. Upričorila je sicer mnogo eno- dejank in poizkusila svoje zmognosti tudi z večjimi igrami. Med temi se je dobro obnesla Etnina Kristana «Covarna». Za vso to dejavnost je imel «Ljudski oder» le premele sil. Delo «Ljudskega odra» je naraslo in se razvijalo. Podružnice po deželi so nastajale druga za drugo. Rasle so knjižnice in se množila predavanja. Pojavljali se so novi predavatelji, med njimi priljubljeni pokojni Jože Srebrnič. Med tem časom je tudi «Ljudski oder» nekajkrat menjal svojega predsednika in tajnika. Anton Jernejčič je bil moral zaradi zdravja odpovedati predsedništvu. Sledil mu je dr. Josip Ferfolja, ki je prosvetno delo društva dalje razvil in za društvo tudi materialno prispeval. Dr. Josip Ferfolja je bil drugi intelektualni, ki je postal član «Ljudskega odra». (Prvi je bil dr. Henrik Tuma). Njemu pa so sledili na predsedniškem mestu drugi. S pomočjo tržaških Delavskih združenj, ki so po prvi svetovni vojni, ustrežajoč dolobam svojih pravih, naklonile iz svojih čistih dobikov prosvetni dejavnosti tržaškega delavstva matne vose denarja, se je v okviru «Ljudskega odra» ustanovil v Trstu «Višji kulturni svet», ki je dal tej prosvetni dejavnosti delavstva še večji impulz in razmah. Sanje ustanoviteljev «Ljudskega odra» glede prosvetne dejavnosti med množicami so bile na pragu uresnitve. «Ljudski oder» je postal v vsej Juljski krajinu popularen, domač, kakor nikdar prej nobeno društvo. (Konec jutri).

Deklaracija otrokovih pravic

Načrt deklaracije, ki je bil sprejet 15. aprila 1959 na 15. zasedanju Komisije za otrokove pravice v okviru OZN

Ker so Združeni narodi v letu 1948 izjavili, da so otroci ljudje, ki imajo svoje pravice, in da te pravice ne smejo biti kršene, je Komisija za otrokove pravice v okviru Organizacije združenih narodov pripravila načrt deklaracije, ki je bil sprejet 15. aprila 1959 na 15. zasedanju Komisije za otrokove pravice v okviru OZN.

Načrt deklaracije, ki je bil sprejet 15. aprila 1959 na 15. zasedanju Komisije za otrokove pravice v okviru OZN, vsebuje 10. člen, ki določa, da vsak otrok mora biti varen pred vsakim zlorabljanjem, surovostjo in izkoriščanjem. Ne sme biti sprejet na delo, preden ne doseže primerne starosti; nikakor, ne sme biti zaposlen pri delu, ki bi škodilo njegovemu zdravju ali izobrazil oziroma oviralo njegov telesni, duševni in moralni razvoj.

11. Otrok mora biti vzgojen v okolju, ki podpira razumevanje, strpnost in prijaznost med narodi, narodni, plemenskimi in verskimi skupinami in vzbuja odpor proti vsem oblikam narodne, plemenske in verske diskriminacije. Zaščititi ga je treba pred dejavnostmi, ki bi bile osnovane na takšni diskriminaciji. Vzgojiti ga je treba v duhu miru, prijateljstva in bratstva med narodi in v zavesti, da bo dosegel najpopolnejši razvoj in največje zadovoljstvo, če bo po svetu vse svoje moči in sposobnosti koristil svojih bližnjih v duhu splošnega bratstva in miru.

V Biarritz, slavnem francoskem kopališču ob Atlantiku, je etiopski cesar Haile Selassie v soboto praznoval svoj 77. rojstni dan. Na sliki ga vidimo z vnukinjo, princeso Aldo Desia. Prišel bo tudi v Jugoslavijo, kjer namerava ostati mesec dni na Brionih.

Hotela je s plinom zastrupiti sebe in sedem otrok

Ker je prihod svakinje preprečil grozno nesrečo, se je ženska, ki je že kazala znake omračenja, vrgla z neke višine 12 m ter se takoj ubila

NEAPELJ, 27. — Neka 27-letna ženska je danes v Neaplu napravila samomor. Toda ni mnogo manjkalo, da ne bi morali poročati o še večji tragediji, ki bi poleg ženske zajela še njenih sedem otrok, naključje pa jih je rešilo smrti.

Assunta Tutino je že nekaj časa kazala znake duševne bolezni. Pred 9 leti se je poročila, ko je imela 18 let, z dečkom Umbertojem iz Vicenze, ki ima sedaj 32 let in dela v neki tovarni ledu v Poggioreale pri Neaplju.

Davi je mož kot po navadi odšel na delo. Tedaj je njegova žena zaprla stanovanje ter odprla vse plinske pipe. Z njo so bili v stanovanju njeni otroci, ki jih je kar sedem;

najstarejši ima 9 let, najmlajši pa 12 mesecev. Cisto nepričakovano pa je prišla njena svakinja, moževa sestra. Takoj je opazila močan duh po plinu in vprašala Assunto po plinu in vprašala Assunto za pojasnilo. Ta pa je odgovorila, da so najbrž vodji kaj pokvarjeni. Kmalu za tem se je odpravila iz hiše, češ da gre po vodo, svakinji pa je naročila, naj popazi na otroke. Svakinji se je vendar zdelo, da bi mogla množica plena otrokom škoditi. Poklicala je na pomoč sosede, ki so pomagali takoj odpraviti otroke v bolnišnico. Kazali so že znake zastrupitja, vendar so izven nevarnosti.

Toda matere, ki bi morala biti od bližnje fontane že davno nazaj, se ni bilo od nikoder. Kmalu pa se je izvečelo, da ni šla k fontani temveč na drugo rampo Brancaccio ter se tam z višine 12 m vrgla v praznino. Bila je takoj mrtva.

S tujim avtom zdrvel v smrt

MILAN, 27. — Giancarlo Belloni, ki je imel komaj 21 let, je že dlje časa škilil na avtomobil, last nekega odvetnika. To ni bil eden izmed navadnih avtomobilov, temveč takšen, ki lahko doseže visoke brzine. Mladenič je koval naklep, da kak večer avto odpelje in se z njim vso noč nadija. V soboto zvečer je res avto odpeljal ter zdrvel na vso paro. Toda na nekem ovinku ga je zaneslo v stebere cestne svetilke. Razbil se je avto, ubil pa se je na mestu tudi nepremišljeni mladenič.

Neznani vzroki samomora svakinje pisateljice Sagan

PARIZ, 27. — Ni se pojasnjeno, zakaj je napravila Michele Quirez svakinja pisateljice Francoise Sagan, samomor. Pismo, ki ga je 27-letna Michele Quirez prejela četr

V ZDA bodo izstrelili raketo proti Luni

Polet rakete bodo ameriški znanstveniki opazovali iz angleškega observatorija Jodrell Bank

LONDON, 27. — Skupina ameriških znanstvenikov se že nahaja v Jodrell Banku (Cheshire) v zvezi z bližnjo izstrelitvijo ameriške rakete na Luno. Izstrelili jo bodo med 1. in 10. avgustom, kot piše «Daily Mail».

Postavili so tudi direktno radijsko zvezo med Jodrell Bankom in Los Angelesom, tako da bo mogoče v nekaj sekundah sporočiti na kraj izstrelitve informacije, ki se bodo dobile v Jodrell Banku, in tiste, ki jih bo sporočil radioteleskop v Manchesteru. Hitrost pošiljanja teh informacij bo silno važen element za vodstvo rakete v urah po izstrelitvi; tako menijo strokovnjaki.

Sara Kubiček v Milanu

MILAN, 27. — Semkaj je iz Zuericha prispela žena brazilskega predsednika Sara Kubiček s hčerama, ki imata 15 in 16 let. Hotele se videti kakor predstava v Seali, toda v soboto so prispale v vlakom neprepozno, sedaj pa je poletna sezona že zaključena. Včeraj in danes si je predsednikova soproga s hčerama ogledovala Turin, nakar odide v Benetke, kjer namerava ostati en teden.

Nezgoda «Jadra»

MESSINA, 27. — Jugoslovanski parnik «Jadra» (3600 ton) je moral danes poklicati na pomoč. Zaradi nekih okvar strojev se namreč parnik nahaja kake tri milje od rta Sile. Njegove klice na pomoč je najprej ujel vlačilec «Robens», nato pa se argentinska ladja «Rio Berneo». Ta je pršla prva do «Jadra» in ga sedaj vleče proti Messini, kamor bi prispela jutri zjutraj.

Žalostna smrt trojčkov-nedonošenčkov

MILAN, 27. — Gemma Orango iz Agrate Brianza je predčasno rodila trojčke. Da bi ostali pri življenju, bi jih bilo treba spraviti v najkrajšem času v inkubator. Oče jih je takoj prepeljal v bolnišnico v Vimercate, toda tukaj otroci niso mogli preživeti. Tedaj je moral oče nadaljevati pot do Milana. Toda dva otroka sta že med potjo umrla, tretji pa je živel le nekaj ur dlje.

Oče je sedaj vso zadevo prijavil sodnim oblastem, ki so uvedle preiskavo za ugotovitve odgovornosti.

Jumbo ne more naprej?

MODANE, 27. — Slon Jumbo se je moral danes vrniti na jutranjo izhodno točko, ker je cesta, po kateri bi moral iti, preveč strma in polna skoraj nepremagljivih ovir. Ekspedicijski upa najti, kako drugo pot na prelaz Clapier (2491 m). Na vrhu prelaza se prične italijansko ozemlje.

RIM, 27. — Carmen Franco di Villa Verde, hči generala Franca, je danes prispela na letališče Ciampino s štirimotornikom iz Nairobija.

Španski pesnik Altolaguiere je umrl

V starosti 54 let je v nedeljo umrl španski pesnik Manuel Altolaguiere. Pesnik je začel objavljati svoja dela pri 20. letih. Zaradi državljanske vojne je odšel iz Španije in se najprej naselil v Londonu, potem pa v Mehiki. Postal je tudi založnik in v zadnjem času še filmski delavec. Umrl je na kliniki v Burgosu, kjer je hudo ranjen, ležal po avtomobilski nesreči, v kateri je njegova žena izgubila življenje. Altolaguiere je bil namenjen v San Sebastian prav na filmski festival, kjer bi pokazal svoj zadnji film.

Smrt igralke morfinistke

Brenda Dean Paul je v letih okrog 1930 vso Anglijo močno vznemirjala; ves čas se je govorilo o škandalu, ki ga povzročila ta igralka. Tedaj je bila še mlada, toda mamilom je bila vda, na že z 18 leti, in to ji je stalo življenje. Pri zdravstvenih obiskih priznala stanje neozdravljive zlorabe, v vsakem mesecu neko določeno količino morfinja. Sedaj pa je v starosti 49 let umrla.

Kruh raznih barv

Da moda pari, kako se skladajo barve posameznih delov obleke, obutve, torbice itd., to ni nič novega. Ni se pa še silovalo, da bi bilo treba paziti, da se barva kruha sklada z barvo namiznega prta. Če bi bil pri vedno bel, potem se z belim kruhom kar opravi. Toda prvi se lahko menjujejo in tako se je neka pekarna v Londonu zmisllila, da bo delala kruh raznih barv, da bo pač bolj v skladu z barvo različnih namiznih prtov. Za sedaj je izbira možna samo med temi barvami: zeleno, rumeno, roza in marelično barvo. O tej novosti poročajo pekarsko strokovno glasilo «Baker's Review».

Tatovi so pri delu pili čaj

Tatovi, ki so prejšnjo noč vdrli v neko podružnico «Midland Bank» v londonskem predmestju Stepney, so morali preplezati neki visok zid, potem so morali spustiti v globino 5 m vse svoje priprave za vlom, med katerimi so bile tudi cevi s stisnjenim zrakom, potem je bilo treba ziniti nekega tatu majhne postave skozi okno strnišča, s katerega so prejšli sneli železno mrežo. Toda pri vsem tem tatovi niso hoteli opustiti angleške tradicije, da ne bi ob primernem času popili nekoliko čaja. Funkcionarji so dali za tatove nekaj steklenic in skodelic. Nerodno pa je za tatove to, da so prav na teh steklenicah in skodelicah pustili prste odtise.

EDGAR WALLACE: **ZAGONETNA ZAPONKA**

«Vale, Crespi. Spomnil se vas bom ob prvi priliki», je nedeljo Frank in se poglavl v garažo, v kateri je shranjeval svojo vozilo.

Eno uro pozneje se je ustavil pred vrtnimi vrati, poraslimi z ovčjakami. Skozli listje je zagledal Miro Ardfern, ki je sedela na ležalnem stolu v majhnem vrtu. Ko ga je zagledala, je odšla namršila obrvi.

Nikomur ne dovoljujem razgovorov z menoj, gospod Holland, je osorno rekla.

«Igrale ne smejo biti tako občutljive», se je nasmehnil Frank in se je spustil na pleten stol, ne da bi počakal na povabilo.

«Ste prišli zaradi one prijave?», je vprašala Mira. «Dobro. Spominjam, kako so izginili moji dragulji, vam dovolim, da mi poveste kako vprašanje. Ah, se trenutki! Morate tudi pri prineseti nazaj, in da moji dragulji navedenim ne veljajo mnogo. Vrtu tega nisem zavarovana proti tatvinam.»

«Vsega se bom spomnil, gospodična.»

«Prav. Verjamem. Sedaj vam bom povedala, pač pa vest ostanite zase, da bom najprej z vama na svetu, če ne bom nikoli več videla onega lepoticja. Zagotavljam vam, da tega ne pravim, da se postavim pred vami. Zelo srečna bom, če

bom igrala svojo vlogo s ponarejenimi dragulji kakor v soboto in nedeljo.

Frank je bil presenečen. «Zakaj niste takoj obvestili policije?», je vprašal. «Ali se ne spominjate oseb, ki so bile blizu vas pri postnem okencu?». «Ne. Spominjam se samo, da sem kupila deset znamk. Sedaj pa dovolj vprašanih. Ker ste že našli moje lepo samotno prebivališče, vam bom pokazala hišo in vrt. Nato bova lahko nekaj pojedla, preden se vrnem v mesto k predstavim.

Dan je potekel hitro za mlada človeka. Ko sta se poslovila pred vrati za gledališke uslužbenke, sta se klicala po imenu, ker sta si odkrila toliko med seboj skupnih nagajen in toliko enakih okusov. Zato prijateljstvo med njima ni moglo izostati.

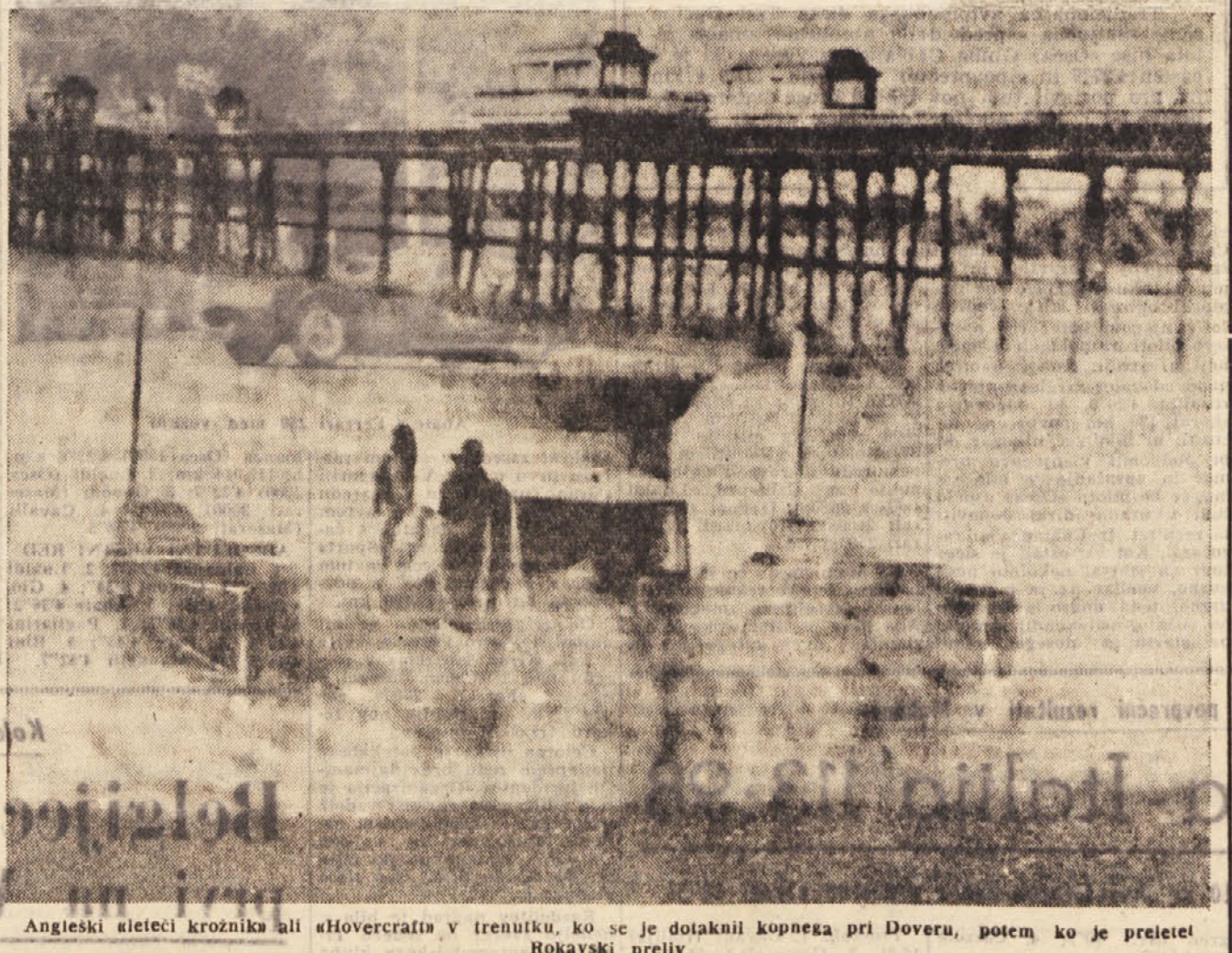
Članek, ki ga je Frank napisal tisti večer gotovo ni bil najboljši v njegovem življenju, vendar ga je glavni urednik kljub godrnjanju oddal v tisk.

O Trasmerejevem zločinu tudi ni bilo nič novega. Po dolgem razgovoru s Carverjem se je Frank odločil, da napiše umorjenčev življenjski pojasnilni, ki mu jih je dal Pavel v preteklih dnevih.

Mladi mož se je vrnil domov truden do smrti. Njegov prijatelj je že spal. Pazil je, da ga ne bi prebudil, kajti Pavel bi ga gotovo izpraševal o obisku pri Miri. Frank pa ni imel nobene volje, da bi mu govoril o dekletu.

Drugo jutro ga je prav Pavel zbudil. Mladi dedič je imel v rokah prvo izdajo «Megaphona».

«Prebral sem tvoj članek», je rekel Pavel. «Nisem vedel, da so Miro okradli in da si ti odšel na razgovor z njo. Povej mi, Frank, kakšna je od blizu? Je tako lepa ko na odru?». «Tvoja radovednost je nesposobna», je zagodrnjal Frank s saljivim glasom. «Kaj ti je to dekle zares tako seglo v srce?». «Dobro veš, da sem zaljubljen vanjo do ušes», je zamrmral Pavel. «Ne vem, kaj bi dal, da bi mogel preživeti z njo kako urico. Videl sem jo sto in stokrat, nisem pa mogel nikoli z njo govoriti. Zame je najlepše dekle na svetu in nekega lepega dne jo bom spoznal».

Angleški kletci kroznika ali «Hovercraft» v trenutku, ko se je dotaknil kopnega pri Doveru, potem ko je preletel Rokavski preliv.

Tako velika strast je bila v Pavlovem glasu, da je Frank začutil, kako se mu stiska srce.

«Dragi Pavel», je rekel mirno. «Mira Ardfern ni ena izmed onih žensk, ki jih lahko ljubimo in poročimo... Toda, hudiča, nisem se spomnil, da si sedaj milijonar. Si zares vanjo za ljubljeno, Pavel?». Arhitekt je pordel kakor otrok, ki ga zalotimo pri slabem dejanju.

«Obožujem jo», je priznal. «Ko mi je pred dnevi neki prijatelj povedal, da se namerava Mira poročiti, me je to tako zadelo, da sem ti predal to vest, da bi imel potrdilo o njej». «Si pravi lopov!», je planil Frank. «Zaradi take čenče sem moral jaz, poročevalec kriminalnih dogodkov skozi revne hodnike okoli gledališkega odra, preden so me spustili v sobico slavne igralke. Dragi Pavel, upam prav za prav, da tvoja zatelebanost ni resna; prvič, ker sem prepričan, da si Mira Ardfern nikoli ne bo vzela moža, niti moža s tvojimi milijoni. Drugič... Sicer pa ni moja naloga, da igravam vlogo plemenitega očeta».

«Ali hočeš reči, da je igralka najslabša žena, ki si jo mož lahko požel?», je hripavo vprašal Pavel. «Vrag naj te vzame, Frank! Te pridige sem že slišal. Tudi stric Lucius, ko sem mu govoril o tem...».

«Si priznal svojemu stricu ljubezen do Mire Ardfern?», je presenečen vprašal Frank.

«Ne naravnost, pač pa je on kljub temu dobro razumel. Ubogi stric se je kar penil od jeze in mi je grozil celo z razdedinjenjem, potem ko mi je izrekel vse mogoče primke samo človek ne».

Frank je v zadregi molčal. Sicer pa, kaj ga je brigalo, če se je Pavel zaljubil v Miro? Vendar se mu je zdelo, da je Pavlova, strastna ljubezen napad na njegovo lastno osebo. Cela zadeva je bila smešna in Frank se je smejal.

«Se smeješ meni, Frank?», je vprašal Pavel. «Se ti zdi stvar zares tako čudna?». «Oh, jaz se vendar nisem smejal tebi, dragi. Smejati sem

se svoji predrznosti, s katero si dovoljujem dajati ti nasvete, je odkrito odgovoril Frank.

VI. POGLAVJE

Carver je prišel k Hollandu, medtem ko se je ta bril. «Govoril sem s svojimi predstojniki», je izjavil policijski nadzornik. «Povzročali so mi tezahe, nazadnje pa so razumeli, da mi morete biti v pomoč, Holland. Tako mi boste od tega trenutka dalje lahko uradno pomagali. Ste zadovoljni?». «Si lahko mislite, nadzornik», je odgovoril mladi mož.

«Dobro. Tedaj se lahko vrneva v Spring House, da nadaljujemo s pregledom predalov, ki jih nisva utegnila v soboto odpreti».

Pred vhomod je stal policijski avtomobil. Frank in Carver sta se usedla vanj in se odpravila.

«Moji možje so bili vso noč v okrajnem postnem uradu», je rekel Carver. «Na ta način so odkrili, da je prejel Walters pet minut pred svojim izginotjem brzojavko. Tu je prepis: «Spominjam se na 17. julij pred stirihi leti stop. Policija iz Newcastle pride popoldne pote. Brez podpisa. Odsel sem brskat po arhivih in sem našel, da je bil Walters pred stirihi leti na dan 17. julija obtožen kraje in postavljen pred sodišče. Morali pa so ga oprostiti zaradi pomanjkanja dokazov. Kaj se vam zdi, Holland?».

«Zdi se mi, da je postal brzojavko Fellingov prijatelj, ki je poznal zadevo. Ali mislite, da ta brzojavka lahko opravičuje Waltersovo izginotje?». «V nekem smislu da», je pritrdil Carver. «Vendar ga ne razbremenjuje obtožbe umora. Utegnil je prejeti brzojavko po izvršenem zločinu».

Avtomobil se je ustavil pred mrko hišo pokojnega Trasmereja. Oba moža sta odšla v salon in Frank je pogledal okoli sebe.

«Ali ni nobene priče, ki bi lahko povedala, ob kateri uri je prišel Wellington Brown?», je vprašal.

Carver je odkimal in pripomnil: «Samo Walters bi znal to povedati. Greva v klet».

(Nadaljevanje sledi)

